

«Τὸ Χελιδόνι» ἓνα τρίπρακτον δραματάκι πλημμυρισμένον ἀπὸ ποιήσιν, ὅπως ὅλα, ἄλλως τε, τὰ φιλολογικὰ ἔργα τοῦ κ. Νιρβάνα, ἔχει παρὰ τὴν κοινοτυπίαν τῆς ὑποθέσεώς του, ἡ ὁποία πλέκεται γύρω ἀπὸ τὴν κλασσικὴν πλέον συζυγικὴν ἀπιστίαν, κάποιαν δυνατὴν πρωτοτυπίαν, τὸσφ εἰς τὴν ἐξωτερικὴν ὄσφ καὶ τὴν ἐσωτερικὴν του μορφήν.

Ἕνας σοφὸς σύζυγος — φυσιολόγος — ἀσχολούμενος περισσότερον μὲ τὰ βιβλία καὶ τὸ μικροβιολογικὸν ἐργαστήριόν του, παραμελεῖ κάπως τὴν γυναῖκά του — μιὰ ὄμορφη καὶ χωριτωμένη γυναικοῦλα, ποὺ ἐπῆρεν ἀπὸ ἔρωτα δῶ κ' ἓνα χρόνον. Ἐκείνη, ποὺ στὸ βάθος τῆς παιδικίας ψυχῆς της, διατηρεῖ ἀκόμα χίλιους δυὸ θησαυροὺς τρυφερότητος τοὺς ὁποίους ἡ φαινομενικὴ ψυχρότης τοῦ συζύγου της δὲν τῆς παρέχει τὴν εὐκαιρίαν ν' ἀναλύσῃ — ὅπως εἶναι φυσικὸν — σὲ ἄφθονα νόμιμα φιλιὰ καὶ χάδια, πέφτει ὕστερ' ἀπὸ μιὰ γενναίαν ψυχικὴν πάλην στὰ δίκτυα ἑνὸς νέου τοῦ συρμοῦ. Τὸ σφάλμα δὲν προχωρεῖ πέραν ἀπὸ ἓνα φιλί. Ἀλλὰ τὸ φιλί αὐτὸ, τὸ πρῶτον, ποὺ δίνουν οἱ ἔρασταὶ τὸ βλέπει ὁ σύζυγος. Δὲν σκοτώνει ὅμως τὴν γυναῖκά του. Οὔτε μονομαχεῖ μὲ τὸν ἔραστήν. Ἀλλὰ φεύγει.

Τὸ δράμα αὐτὸ τοῦ κ. Νιρβάνα ἡ κριτικὴ τῶν ἐφημερίδων τὸ κατέκρινε. Εἰς τὸν τόπον ὅμως αὐτὸν, ποῦ ὅλα παρεξηγοῦνται καὶ τίποτε δὲν βρίσκεται στὴ θέσι του. Εἰς τὸν μακάριον αὐτὸν τόπον, ποὺ ὁ καθένας ἔχει τὸ δικαίωμα, κρατῶντας μιὰ σκουριασμένη πέννα στὸ χέρι, νὰ γράφῃ κριτικὰ καὶ νὰ ξετινάζῃ μὲ τὴν μεγαλυτέραν νεοελληνικὴν ἀφέλειαν τὸν Ὁσκάρ Οὐάιλντ καὶ τὸν Ντ' Ἀνούντσιο καὶ νὰ ἰσχυρίζεται, ὅτι ἡ «Σαλώμη» τοῦ πρώτου εἶναι ἔργον ἀνήθικον καὶ ἡ «Τζοκόνδα» τοῦ δευτέρου εἶναι δράμα ἀρρωστημένον, ὁ κ. Νιρβάνας πρέπει νὰ εἶναι εὐχαριστημένος διότι οἱ διάφοροι κριτικοὶ μας δὲν τὸν ἀνεκήρυξαν παράφρονα γιὰ δέσιμον ἢ Ἀνήθικον ἄξιον εἰρκτῆς.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι «Τὸ Χελιδόνι» «δὲν

στέκεται στὴ σκηνὴ» κατὰ τὴν καθιερωμένην θεατρικὴν φρασεολογίαν. Τοῦ λείπει ἡ ἔξωτερικὴ μορφή τοῦ θορύβου καὶ τῶν σκηνικῶν πυροτεχνημάτων, ποὺ ἔχει ἀνάγκη ἓνα ἔργον θεατρικὸν γὰρ νὰ ἐννοηθῆ ἀπὸ τὸν κόσμον. Ἡ γιγαντιαία πάλη, ποὺ διεξάγεται μέσα στὴν ψυχὴ τῆς νέας συζύγου μεταξὺ τοῦ Ἐνστίκτου καὶ τοῦ καθιερωμένου Ἠθικοῦ νόμου καὶ αὐτὴ ἀκόμα ἢ νίκη τοῦ πρώτου, φθάνουν ὡς τὴν ἀντίληψιν τοῦ θεατοῦ μ' ἓνα διάλογον ἀριστοτεχνικὰ ἤρεμον. Καὶ δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι χρειάζεται κάποια ξεχωριστὴ αἰσθαντικὴ δύναμις γὰρ νὰ νοιώσῃ κανεὶς τὸν Πόνον, ποὺ δὲν ξεσπᾷ σὲ κραυγὰς καὶ ὀλοφυρμοὺς.

Ἐπειτα τὸ τέλος τοῦ δράματος, ἡ ἀπόφασις τοῦ συζύγου νὰ συγχωρήσῃ ἀλλὰ καὶ νὰ φύγῃ καταντᾷ ὀλίγον ἀστεία καὶ ἀνήθικος γὰρ τοὺς Ρωμηοὺς, τοὺς βουτηγμένους ἀκόμα ὡς τὸ λαιμὸ μέσα στὸ βοῦρκο τῶν προλήψεων καὶ πιστεύοντας, ὅτι ἡ τιμὴ ξεπλένεται μονάχα μέσα στὸ αἷμα. Νὰ ἓνα σημεῖον, ποὺ ἐκτύπησε περισσότερο ἢ κριτικὴ, χωρὶς νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τῆς ὅτι ὁ ποιητὴς ζῆ σ' ἓνα κόσμον ἰδικόν του, ὅτι δημιουργεῖ τοὺς ἥρωας του καὶ ὅτι δὲν εἶναι ὑποχρεωμένος — προκειμένου ἰδίως περὶ ἑνὸς ἔργου κοινωνικοῦ μὲ θέσιν—ν' ἀντιγράψῃ τὴν ζωὴν εἰς ὅλα τῆς τὰ σημεῖα ὅπως εἶναι, ἀλλ' ὅτι ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ γίνῃ ὁ Προφήτης ἑνὸς μέλλοντος, ποὺ γλυκοχαράζει εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ Παρόντος. Καὶ ἀμφιβάλλω ἂν οἱ περισσότεροι

ἔξ ἐκείνων, ποὺ ἐκτύπησαν τὴν λύσιν «Τοῦ Χελιδονιοῦ» δὲν θὰ ἔκαναν τὸ ἴδιο, ποὺ ἔκανεν καὶ ὁ ἀπατηθεὶς σύζυγος τοῦ δράματος τοῦ κ. Νιρβάνα, εὐρισκόμενος αἴφνης εἰς τὴν θέσιν του.

Ἐπισημασμένως, «Τὸ Χελιδόνι» εἶναι ἔργον ἔσωτερικὸν μᾶλλον καὶ γι' αὐτὸ δυσκολονόητον. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν, δὲν ἠμπορεῖ νὰ κατηγορηθῆ κανεὶς ἐκείνους ποὺ τὸ παρεξήγησαν. Τὸ λάθος τους δὲν εἶναι τὸ ὅτι δὲν ἐκατάλαβαν περὶ τίνας πρόκειται· εἶναι περισσότερο τὸ ὅτι δὲν ἐσυλλογίσθησαν πρὶν πιάσουν τὴν πέννα, ὅτι ἓνα ἔργον, σφραγισμένον μὲ τὴν σφραγίδα τῆς φιλολογικῆς προσωπικότητος τοῦ Νιρβάνα, δὲν ξετινάζεται τόσῳ εὐκόλα.

Δυὸ λόγια ἀκόμη γὰρ τοὺς ἠθοποιούς.

Ἡ κ. Κυβέλη, μὲ τὴν ὑπέροχον δύναμιν τῆς Τέχνης τῆς, ἐδημιούργησεν ἓναν ἀληθινὰ ὠραῖον

ρόλον. Εἶχε στιγμὰς ἀληθινῆς καλλιτεχνικῆς ἐμπνεύσεως καὶ δὲν εἶναι ὑπερβολὴ νὰ πῆ κανεὶς, ὅτι ἡ ὑπόκρισις τῆς ἔδωσεν μιὰν εὐτυχῶς ξεχωριστὴ καὶ δυνατὴν ἔξωτερικὴ μορφήν εἰς τὸ ἔργον Ὁ κ. Παπαγεωργίου, ὅπως συνήθως ἀπέδωκε μὲ ὅλην τὴν δυνατὴν τελειότητα τὸν χαρακτήρα τοῦ συζύγου. Πολὺ καλὸς ἐπίσης καὶ ὁ κ. Ζάνος.